

СОВЕТ АРАДАЙ АГУУЕХЭ ИЛАЛТА

РОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТҮ

42-дохи жэлээ гарана.

УРЯАД ҮНЭН

№108 (10785)

1965 оной
май 9,
воскресени
Сэн 2 мүнгэн

СССР-эй Оборонын министрэй ПРИКАЗ

1965 оной майн 9. № 125 Москва хото

Нүхэд солладууд, матросууд, сержантууд, старшинаууд!

Нүхэд офицерүүд, генералууд, адмиралууд!
Армиин, флодой сэргэшэд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаа данаа бүхы хүвүүд!
Дэлхэйн хоёрдохи дай үүдхээн фашист Германи Советскэ Союзай, антигитлеровскэ коалициин орокуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сохилто доро бүрн диндэжэ, үгэ дуугүйгөөр капитуляци хээнхээн хойшо 20 жэл үнгэрбэ.

Энэ гайхамшаг үдэр совет хүнүүдтэ илангаа хүндэгэй, дурасхаалтай.

Манай ард, тэрэнэй алдарт сэргэшэд гитлеровцуудтэ эсэргүү тэмсэлэй гол үүргэ даажа гаран, булимтарагнадаа оорынгоо оронин аршалан хамгаалган, дайсаные бута сохилто, фашист богиолшолтоноо хахасалгандан Европын арадуудта тухалхан юм.

Фронт дээрэ, тыл дотор жагсаан бүхы совет хүнүүдэй шэн зоригто оролдолгоор Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэтэ илалта туйлагдаа. Советскэ Союзай арадууд энэ хүндэ, шуната байлдаануудай үедэ хэлбэршэгүй суртал бодолтой, патриот уялгаа найн мэдэдэг байханаа тодорлуулаа, эрэлхэг зоригтой, бата тэсбэринн, шэн габьялаг гайхамшаг жэшээнүүдэе бүхы дэлхэйдэ харуулаа. Эдвэй баатар габьяань хэтын хэтэдэ мартгдахагүй.

Фашист богиолшолгодто эсэргүү дайнай үедэ Коммунист партиин зориг бадааруулгана, эмхидхэхэ үүргэнэ, социалист общественн, гүрэнэй байгуулалтын бата бэй, мухшэггүй байханиинь, марксистско-ленинскэ сурталай нур жабхалан бүрн түгэс харадаа.

Нүрөөтэ шанга тулалдаан дотор фашист Германие иланга абадал—бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай туйлалта мүн. Дайнһаа уламжалан империализмын хүснэ эхээр бууран гүлгаран. Европын ба Азиин хэдэ хэдэн орокуудай социализмын замда орохо алтай зохид эрхэ байдал хангагдан, национально-сүлөөлэлгын хүдэлээн угаа эхэ хүсэтэйгөөр дэлгэрэн бадархан байна.

Советскэ Союзай ажалшад дайнай тохёолдуулан хүндэ шархануудыг үнэгэршэ хорин жэл соо Коммунист партиин хүтэлбэри доро усалдан зайсуулахаа гадна, коммунизмын замаар эхэ алхам хээ. Замбуулинне шэнжэлэлгын талаар манай оройн амжанан гайхамшаг туйлаштууд тадаа совет экономико, эрдэм ба техникэ хүгжөөлгын талаар тулалдаан асарн эхэ дэбжэлгын эли тодо гэршэ болоно.

Манай парти, правительство бүхы совет арадай дура хүсэл бөөлүүлэн, коммунизм байгуулгын шухала арга нүхэсэл болохо амгалан байдал сахиха, батадханы түлөө шууд тэмсэвэ. Гэхэ зуура, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй зүгһөө найшагдан дэмжэгдэдэг Советскэ Союзай эб найрамдалта хараа шугамыг Америкийн Холбоото Штадуудай империалистууд удамаршатай дэлхэйн хархисууд эхэ эсэргүүсэлтээр угтана.

Империалистууд үнгэрэн сагай нургаалыг хэрэгсээнгүй, дэлхэйн дайнай аюул дахин тохёолдуула, Баруун Гер-

манин сэргэй-экономическа хүсые хэрэгсэлгэдэн Бонной реваншистуудта тухалаа, эдэндэ ядерна зэбсэг хэрэглүүлхэ гэжэ али болохоор оролдоно. Американскэ империалистууд нүүдэй үедэ Зүүн-Урда Азидахи дайнай аюултан гуламта үүдхээд, Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү эсэрхэг түрмхэй ябуулгын замда оронхой, Кубын баатарлиг арадта эсэргүү хорото ябуулга хэжэ ургэлжэлһөөр.

Империализмын эсэрхэг түрмхэй ябуулгануудан улам нүжэрөөгдөжэ байхан дээрһээнэ, Коммунист парти, Советскэ правительствалнай оройнгоо орононо хүсэ шадал улам дэшээлүүлхын, арми ба флодоо бэхжүүлхын тула шухала бүхы хэмжээнүүдэе эбжага байна. Эсэгэ оройнгоо дайсадтай тэмсээн хатуу шанга тулалдаанууд дотор дайшалхы тугуудаа алдаршуулгана Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд амгалан байдал, коммунизм байгуулжа байгаа совет арадай зохёон байгуулхы ажалыг хэлбэршөгүй сахина. Эдэнэр ходоодо дайшалхы бэлэн байдаг, социалист хани нэгдэлтэ ороноудай армиуудтай хамта ямаршые агрессиворие намна бута сохилтоо шадалтай. Амгалан ажаһуухыг хүсэдэг бүхы хүн түрэлтэн манине найшаан дагана.

Гитлеровскэ булимтарагнадые иланга агууехэ илалтын 20 жэлэй онтой дашарамдуулан, бүхы Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэргэшэдые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадан бүхы хүнүүдэе амаршалан, баяр хүргэцшэб.

Энэ алдарт үдэрыг тэмдэглэн, ЗАХИРХАМНИЙ:

Мүнөөдөр, майн 9-дэ, шотагай сагаар 21 часта Эхэ оройн нислэл Москвада, союзна республикануудан нислэлүүдтэ, Герой-городууд: Ленинград, Волгоград, Севастополь ба Одессэдэ, сэргээн округуудай болон флодуудай сэргүүдэйн управлениүүдэй байдаг городуудта, тэрэшэлэн Брест, Брянск, Горький, Грозный, Днепропетровск, Донецк, Эрхүү, Красноярск, Курск, Мурманск, Новороссийск, Омск, Орджоникидзе, Орел, Петропавловск-на Камчатке, Смоленск, Тула, Харьков, Челябинск, Урда-Сахалинск городуудта артиллериин 30 буудалгаар салют хээ.

Армиин, флодой сэргэшэд! Дайшалхы уг заншалнуудаа нарин нагнанаар сахиты, арбадхатгы, манай дайшалхы тугуудай яэрэ хүндые, салиршгүй алдар солмы дээрэ ургэжэ ябатга!

Фашист Германие динлэжэ агууехэ илалта туйлаһан совет сэргэшэдэй, партизануудай, худэлмэршэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин баатар габьяа арадуудай дурасхаал дотор хэтэ мухшэдөө оршог лэ!

Манай Эхэ оройн эрхэ сүлөөгэй, бөө даанхай байдалай түлөө байлдан согуур наһа баранан баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

Баатар габьяата совет ард, тэрэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд майндаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудыг үүсхэгшэ, эмхидхэгшэ—Советскэ Союзай Коммунист парти майндаха болтогой!

СССР-эй Оборонын министр,
Советскэ Союзай Маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын үгэ дайнда илаһаар хорин жэл" гэһэн баярай медаль бии болгохо тухай

Эй Верховно Советэй Президиумэй тогтооһонини: 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда фашист Германие илаһаар 20 жэл болоһоной ойе тэмдэглэжэ 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ илаһаар хорин жэл" гэһэн ойн баярай медаль бии болгохо. 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ илаһаар хорин жэл" гэһэн ойн баярай медаль тухай дүрим

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ илаһаар хорин жэл" гэһэн ойн баярай медалин тухэл хэлбэршэ.

Эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлгшэ А. МИКОЯН.

Эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1965 оной майн 7.

ИИДЭ БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ БОЛОБО

1965 майн 7. (ТАСС). Фашист Германие арадай сүлөөлгэдэ 20 жэлэй ойдо зорюулгын үгэ Берлиинэй тон тогтооһонини. Тэрэниинь СЕПН-ГДР-эй Гүрэнэй Совет, ГДР-эй Совет, демократический Национальн Совет эм-байна.

20 жэлэй ойе найндэргэдэ ахааа ГДР-тэ ерэн олон тоото айлшаа, А. Н. Косыгин түрүүнэй партиин-правитель-

ственна делегаци заседанида хабаадалсаа. Демократическа Германия Национальн фронтин Национальн Советэй Президиумэй Түрүүлгшэ профессор Э. Коренс заседанине нээгээ.

СЕПН-гэй ЦК-гай политбюрогой гэгшүүн, ГДР-эй Министруудэй Советэй Түрүүлгшэ В. Штоф сугларашадай үмэнэ эхэ үгэ хэлээ.

Улаань советскэ партиин-правительственин делегацине тогтооһонини А. Н. Косыгин амаршалгын үгэ хэлэһэн байна.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ АМАРШАЛГА

Фашизм ба коммунизм жэлэй ойтой дайна. Советскэ Союзай правительствын хүтэлбэри Германиин Демократический хууль-Республикын хүтэлбэри нэрэ дээрэ амаршалга тэмдэглэжэ Германиин Де-

мократическа Республикын ажалшадта, ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэ совет арадай аха дүүгэй амаршалга дамжуулаа, национальн найндэргэйн дашарамдуулан, үнэн зүрхэнэй баяр хүргэбэ.

(ТАСС).

Даш ДАМБАЕВ

МҮНХЭ ДУРАСХААЛ

Мүнөө тэрэ шуната дайнай үгэ хара утаан сооһоо мон, Таанараа нэрээн байнаб, мөөр унаһан баатар хүбүүд!
Мүнөө дүүрэн нулимса гүйлгэн, таанара бажуунаб, Таанара дурсан, мүнхэ-хэтэдээ мүнхэ, нангин, мүнхэ салют, солынтай дуудан.

Мүнхэ фашист золигы, мүнхэ сохин, Эхэ ороноо амаршалжа унаат. Үнэн. Шударгы. Таанараа шаналнаб мүнөө!
Мүнхэ түрэн сэнхир дайдала, мүнхэ Гитлерэй набарһан аршалан, мүнхэ «Ура!» хашхаран байлдаад, мүнхэ хурһы үндэн унаат.

Мүнхэ мүнхээрөөш, минци аба! мүнхэ хубуун—поэт, мүнхэ зүрхэнэй эриш абан, мүнхэ хэлэнэ, энгэр сэлээд, мүнхэ Орешков, минци нэрэ мүнхэ сээжэ соом, дуугаар жэрбэнэ мүнхэ минци ЛВРЗ дээрэ мүнхэ алдарыш, монтаж хэнэб.

Мүнхэ шэнгээр тэмсэн унаһан мүнхэ манай сэргэшэ хүбүүд! мүнхэ Таанарай гэгээн дурасхаал мүнхэ мүнхэлнэ Майн сээсүүд.
Мүнхэ—үхэл бэшэ! Тэмсэл! мүнхэ үнэн хэрэгэй түлөө! мүнхэ эрбэл, шимэл үхэлөөр мүнхэ дэлхэйе орхилойб эсэд.

Баярай суглаан

Гүрэнэй оперо болон театр соо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай дүүрэн жэлэй ойдо зорюулгын суглаан болобо.

1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай илаһаар хорин жэлэй ой тухай элдхэл КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр К. М. Продайвода хэбэ. Хүүлээрнэ концерт болобо.

ЭХЭ ОРОНОЙНГОО ТҮЛӨӨ

Улаан-Удын мяха-консервнэ комбинатай коллектив гүрэнэй Оборонны Комитедэй дамжуулгын Улаан тугые сэргээхүг эрдэнэ мэтэ хадгалжа байдаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайны үедэ ажал дээрэ найн амжалта туйлаһанайн түлөө энэ туг тус коллективтэ үгтэнэ юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалжа энэ комбинатай эгзэн эрхм түлөөлөгшд фронтдо мородоон байгаа. Тэдэнэй орондо эхэнэрүүд, бага наһатайшууд ажаллажа эхилхэн намтартай. Гэбшье комбинат ажаллаһангаа эршье заашье буладхагүг. Дайнай уеыгтүүрүүшн хоёр жэлэй туршад эдэ хоол болон бусад эд бараа үйлдбэрлэгээ 80 процентээр дэсхээлүүшн байна. Эндэ фронтонгүүдтэ эльгээхээр дэгл, бээлэй өхө цех эмхидхэн юм.

Илалтын 20 жэлэй алдарт аһе тус комбинатай коллектив ажалал харгалтаар угтана. Эдэнэр эдэ хоол үйлдбэрлэхэ дүрбэн харыгча даабарине болзорхоонэ урид дүүргэ. Тингэжэ тусабһөө гадуур 980 мянган түхэрнэй продукция үйлдбэрлэгдөө.

Ярууны аймагай түб—Нархата тосхон, дүрбэн жэлэй саада тээ Трофимовтан Баргажан-аа энэ руу аажар эрхэн гэжэ дуудалан байгаа. «Улаан-Удэ—Нархата» гэнэн автобусшоо буун сасуугаа үйлсөөр баруулажа алхалалдажа ябаһан хоёр залуу хүндэ хандан:

— Хүлсэгтэ, Трофимовтан хаана байдаг бэ? — гэжэ асууб.

— Бидэнэр баһа ерүүл зомди. Советскэ Союзай Герой энэ Нархата тосхондо буудал юм гэжэ дуудалан лэ байнаби. Эндэхи хүнүүдхэ нуруй даа, — гэжэ тэдэ хоёр харюусаба. Арбаад алхамай ээргэ саана ошонон хойноо тэдэ хоёр эрьежэ:

— Та, Трофимовтай уулзаха гэжэ наа. Больница ошогты. Тэрэ хүнтэй үшээлхэнэй хаш даа, — гэбэ. — Эртээр Геройтой уулзалган болохо гээд хойшолуудалдаа нэн.

Эдэ үгэнүүдэ дуузахадаа, Трофимов холхондо хүдэлжэ байһанаа амаралтада гараһан гэжэ һанаад, өөрыгөө һайн дураар амаралтада гараагүй ха гэжэ тухайлагдаба. Үйлсөөр бумозгэ үдхээжэ ябаһан хубуугэ байлгаад:

— Хубуухэн, Трофимовтан хаана байдаг бэ, заажа үгыш, — гэбэ.

— Герой Трофимов гү? — гэбэ шэнэ танилин.

— Тинимэ, тинимэ, Иван Максимович.

— Аа, мэдэхэб, мэдэхэб, — гээд аман соогоо дуу гүнгэр-

һөөр тэрэ намай дахуулба. Урда тээнэ бумозгэ дэлхэй мэтэ эрьбэдэнэ. Хубуухэн дуугаа гүнгэжээл ябана:

Ходоодо байг лэ наран, Ходоодо байг лэ замби, Ходоодо байг лэ ажы, Ходоодо байгуулби би.

Хорин жэлэй саана Иван Максимович энэ Ярууны Нархатын үйлсөөр мүнөө хүнүүдэй энээлдэжэ ябахын түлөө, минни урда ябааша энээхэн хубуунэй бумозгэ үдхээжэ хүн түлөө, мунөөдөрэй манай ажабайдалай хүртэ хүжэжмэ алдахуулхагүг түлөө аман наһаа хайрлангүй, улаан гараара гардалсажа ябаад, дайладалан байгаа гэжэ шэбшэнэб.

Прибалтийскэ хоёрдохой фронт, гурбан зуун ерэ нэгдэхэ стрелково дивизион, мянга хорин дүрбэдэхэ полкын командир гвардин подполковник Дектярь Трофимов тухайда ингээгэ бэшэ нэн: «Улаан армеецүүд Трофимовай хойнохоо дайшалхы Улаан тугайнгаа хойнохоо ябаһан мэтэ тулалдаанда ородог байгаа. Немецүүд сохилто тэснэгүй хаха бута хүрэн ишэ тиншэ зугаадаг, тэрбелдэг байһан юм. Дайнай үедэ Трофимов хүл зуугаа шархатабыше, шүдөө зугаад дайсанай хойнохоо ороно. Немецкэ автомат гартан ороһон байжа, үшөө найман гитлеровецүүдэ өөһдэнь буугар лүнөөгөөд, хоёрые плендэ абаба. Трофимовые госпитальдо абаашаха гэжэ командир захиралта үгөө нэн. Сэрэгтэй өөһдэньгөө дуратай парторгтой хахасалган дээрэ: «Манай илалтын түлөө коммунист, парторг Иван Максимович Трофимов шэнгээр дайладалхад», — гэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хүтэн халуунине үгтэнэ, үхэлэй аман соогуур ороноо гараһан Иван Максимович дайнын эрэг тухай зүг лэ наһаадаһан, зүрхэнинэ түргэ түргөөр сохилто, амнини хаагдахал гэдэг болоһонхой. Ороноо хамгаалгын бумозгэ гартан байба.

— Барг ха бэшэ аал даа, — гэжэ Иван Максимович мүнөө хөөрөнэ. Эм тал гэшэ, юрөөдө, дүүрэн. Дайсанай номонхоо үхөөгүй аад, үшөөндэ дилдэхэгүй бээбэ... Дилдэхэгүй байхаб, — гээд нэгэ тобишо эм абажа, залжархина. — Теэд яахаби, медицина...

нэ гэшэмнай тухатай юм ха юм даа.

Иван Максимовичай энгэрт Алтан Одон яларна. Үлүүгүй сэхир хөнгөрэй шэнги нодэдын илалта тухай хөөрөхэдэн хүртэйгөөр ялалана. Илалтын ямар сэнтэйгээр совет арадта олдохон, хэды олон өвчэн эрхэ хубуудай, эсэгээрэй, баабайнарай, эжынэрэй аман наһаар туйладалан илалта тухай хөөрөхэдэн, нодэндэн нелдөһон эзэлүүдгүй ялаганаад гүйшэнэ. Иван Максимович хүндөөр наһаа алдан, дайн тухай хөөрөөгөө үргэлжлүүлнэ.

Тэрэ гэнэһнээ хойшо хорин жэл үнгэрөө. Энэ бага баша саг. Намда бүхы юумэн хоёр хоногой саана болоһон мэтэ үзэгдэнэ. Дарин угаан, дайнай номонхоо унаһан хүдэ, хутагаар хадхаж алаһан дайсад булта нодэндэнни харгадана. — Иван Максимович дахин дахин хүндөөр наһаа алдана. Стол дээрхи эмүүдхэ ууна. Хэрбэ дайнай болсоогүй наа, бөөр багшаар энэ томо хүн медицинин тухаламжада хандахыгүг нэн ха.

— Булта нодэндэнни харгадана байна... Булта, — гээд тэрэ дахин хөөрөөгөө үргэлжлүүлнэ.

1944 оной август, сентябрь, октябрь наһаануудта манай сэрэгтэй Рига хотые сүлөөлөөр эрид шанга тулалдаанда орожо байба. Дайсан хэрбээ Прибалтийскэ алдлаб. Совет газар дээрэнэ һегүй намнуулха байһанаа мэдэржэ, гэр, үйлсэ, гудамжа бүхэнэй түлөө шатгагалдана. Манай сэрэгтэй Эхэ ороноо фашист дайсанга сүлөөлжэ гэжэ үдэр хүнүгэй довтолно. Рига хотые сүлөөлхын түлөө нэн түрүүн город шадарай тосхонүүдэ дайсанай баһарнаа мулталха шухала байба. 1944 оной июлин арбан долоо-найманай үдэр, хүн Трофимовай отделешиникид Пайдары тосхон шадар довтолго хэбэ. Шанга тулалдаанай үедэ манай сэрэгтэй дайсанай хөбгөөн траншей дээрэ сэхэ буужа, гар тулалдаанда оробо. Иван Максимович тинхэдэ табан фашистые тулган будажа алаһан байба. Номондуудайнгаа дууахада, хутага гартаа баряад хоёр дайсаные хадхаж алаа бэлэй.

Һүүлдэ Пайдары тосхон тээ ошонон шоссе харгыс эзэлнэ. Тэрэнэй баатаршаһан үшарые дээрэ бид. Сэрэгтэй Трофимов хин хуртээр ошохоно байба баатаршаһан байба, теэд тэрэнэ тон богонхонор хонд байба. Тинн Советскэ Союзай нэрэ сэргэн байла ята хэрэгшэ үтэ һегүйгөө гэршэлэе байба.

хэ, тингээд тосхондо хээгэ гэнэн командир хиралта үгтэбэ. Дойны харюусагалтай Трофимов коммунист сулгуулаад, хүн бүгэ дорхой заабари үгэ толхо сагай хуржа Трофимов:

— Эхэ оронойгоо гэжэ хашхарад, ишэ хуулан эгээ түрүү тосхон тээшэ гүйбэ. Манай взводтой командир шархатажа, сержант тэрэнэйгөө үргысэ өндажа абаба. Дайсанай сохилтысэ тэснэгэ сухариха баатар болжэ мэлтэ хүсэ абажа, тэрэ арылатан мэтэ эрхэн шегүй Трофимовай санай хурээлгээ Сэрэгшэдэй номон дүлобо. Буудалдаан үшэ жалтбөгүй. Гартга хүтан сэргээжэ дайсанга саба.

— Унэн хэрэг, Энэ гоо түлөө тэмэһэн нээдэһе илалта. Иван Максимович хөөрөө хэдэ гартга буу байһан сан хутагатай советские дилдэхэгүй Хүние дарлха, али ха номол дилдэхэгүй Бирхагүг даа, бирхагүг дилдэхэ. Вьетнамһаа хэддэнэ радионор шагшаб, хин лэ наһанда орхмөгүй, амгалан аражажа, газар хорлоно ха хадаа Америкын сэрэгча байна гэшбэ өөһдөө нүхэ малтасгүй гүнгэһы нүхэ дуулаха байхад, арад зааггүй динэ.

Иван Максимович тые сүлөөлжээһэнэ лээрн дайшалхы хин хуртээр үргэлжлэнэ, тэндэ дүүргэһэнэ.

Тэрэнэй баатаршаһан үшарые дээрэ бид. Сэрэгтэй Трофимов хин хуртээр ошохоно байба баатаршаһан байба, теэд тэрэнэ тон богонхонор хонд байба. Тинн Советскэ Союзай нэрэ сэргэн байла ята хэрэгшэ үтэ һегүйгөө гэршэлэе байба.

ХАНИ НҮХЭДЭЙ ХАЛУУН ҮГЭНҮҮД

Гитлеровскэ эээрхэжэ түрмхэйшүүлдэ эсэргүү хүндэ хушэр байлдаануудай гал дүлэн соогуур бүхы дэлхэй фашист богоолшолоһоо абарһан, хамаг оронуудта демократи үрэгэн эхээр, эршмэтэй түргэнөөр хугужаха арга боломжо хам аһан совет ардысэ, баатар габьяата ардысэ амаршалаб.

Долорес ИБАРРУРИ, Испанин компартийн генеральна секретарь.

Ажалал баатарнуудые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай баатарнуудые хараха, хүн түрэлтэнэй үнхнөө хойшо хүсэдэг коммунист обществын байгуулагдажа байлысэ хараха ээшэ гансаһе Советскэ Союзай арадуудай гэшэ, мүн дэлхэйн бүхы арадуудай ерээдүйн жабхалан хайхан байдал хараһан удхатай.

Морис ЛЕССИ, Канадын Хүдэлмэришэнэй прогрессивнэ партиин хүдэлмэришэнэй гэгшүүн.

Гитлеризмысэ һамна сохихо, уласхоорондын амгалан байдал ба демократи хамгаалха хэрэгтэ Советүүдэй ороной дүүргэһэн угаа эхэ үүргысэ тэмдэглэнэбди.

Петтис ПЕРРИ, Элизабет ГЕРЛИ ФЛИНН, Уильям ФОСТЕР, США-гай компартийн Национальна Комитедэй хүтэлбэрлэгшэд.

БҮХЭДЭЛХЭЙН-ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ ИЛАЛТА

АФИНА, майн 6. (ТАСС). Демократическа зүүнэй тала барид нэгдэмэл партиин (ЭДА-гай) гүйсэдкомой түрүүлгшэ Иоаннис Пасалидис ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрөлдөхөдөө ингээ мэдүүлбэ:

20 жэлэй урда тээ гитлеризмысэ бута сохихон ябадал бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай, арадуудай эхэ илалта байһан юм.

Фашист ёһо гуримуудай усадхаһан һуури дээрэ шэнэ социалист оронууд бид боложо, түүхын аласай арга боломжые—бүхы дэлхэй дээрэ социализмын илаха байһые гэршэлэн харуулаа.

Совет Эбэсэгтэ Хүсэнүүд фашизмда эсэргүү агууехэ байлдан соогуур хоёр дахбар үүргэ дүүргэбэ. Эдэнэр социалист Эхэ ороноо хамгаалхатаа хамта, арадуудай сүлөө, социальна хүжэлтэ дэбжэлтэ ба соёл болбосорол хамгаалан, интернациональна уялгаа дүүргэлсэ бэлэй. Энэ фашизмда эсэргүү тэмэһые түүхэтэ удха шанартай болгоо. Богоолшолгодо орон Европын тэмсэн жагсаһа арадууд СССР-эй Эбэсэгтэ Хүсэнүүд лэ илалта туйлажа шадха хүжэ мэдэгдэ байгаа. Энэнь бодото дээрэ бэлжэ, гитлеровскэ нүрэг дээрмшэдэй илагдшагүй тухай хоохон номнолой худал хуурмаг байһанин удангүй элрээ нэн.

Фашизмын бута сохихондоо 20 жэл болоһоной ойтой дашрамдуулан, Грециин антифашистнууд, грек патриотууд, Эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй сэрэгшэд—бидэнэр совет хүнүүдтэ аха дүүгэй амар мөндө хүргэнэби, фашизмда эсэргүү дайнда хамта хабардан совет ханнартаа дайшалхы амаршалта хүргэнэби, тингээд бидни гайхамшар шэнэ амжалта туйлахысэ совет арадта хүсэнэбди. Советскэ Союзай болон Грециин арадуудай хани барисан бүри эхээр бэхжэжэ бол.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ШИИДХЭХЫ ҮҮРГЭ

БРАЗЗАВИЛЬ, майн 5. (ТАСС-ай корр.). Советскэ Союз гитлеровскэ Германиян гол хүсэ бута сохихо, дэлхэйн хоёрдохой дайнай үедэ фашизмын хара хүсэ эсэлэн илаха хэрэгтэ шийдхэйн удха шанартай түүхэтэ хубитана оруулан юм гэжэ Конглин (Браззавиль) премьер-министр Паскаль Лисуба мэдүүлбэ. Фашизмысэ илаһар 20 жэлэй ойтой дашрамдуулан, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрөлдөхөдөө ингээ ошонон тэмдэглэнэ гэбэ; гитлеризмысэ һамна сохиходо Советскэ Союзай дүүргэлэн үүргэ «түүхын гайхамшар хуудал» гэжэ үргэлжлөөр. Совет арад дэлхэйн хоёрдохой дайнай гол үүргысэ даажа гараа нэн.

Дэлхэйн хоёрдохой дайнай үедэ фашизмын хүсэ үй дэлдэнэ ябадал Афринын арадуудай национально-сүлөөлгөөн хүдэлөөнэй бадаран дэлгэрэхэ гол нүхээл болоо. Энэ илалта Африка түбин арад зоной национальна мэдэрэлэй урган бадаралтада туха хүргэһэн, колониальна дарлалтаһаа хахасха түүхэтэ тэмсэлэй эхи табихан юм.

Р. СЕРБЯНИКОВ.

Я. ЧАВАН: „Совет арад нацизмын аюулһаа дэлхэйсэ абараа“

ИДЕЛИ, майн 5. (ТАСС). Гитлеровскэ Германиян илаһан үдэрөөр омогорхохо бүхы үндэһэ баримта совет арадта бид гэжэ Индиин ороноын министр Я. Чаван фашист Германиясэ бута сохихоно 20 жэлэй ойтой дашрамдуулан ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрөлдөхөдөө мэдүүлбэ.

«Гитлеровскэ нүрэг дээрмшэдтэ эсэргүү тэмсэлдээ Совет Эбэсэгтэ хүсэнүүдэй амжалта туйлахысэ энэхэд арад эхэтэ һонирхон, баясан хаража байгша нэн. «Булимтаргашадыс совет арадтай илан намчаданы, нацизмын аюулһаа дэлхэйсэ абархадан, энэхэд арад совет арадтай хамта баясадаг байгаа» гэжэ министр хэлэнэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ АША ТУҢААР

ТЕЛЬ-АВИВ, майн 4. (ТАСС-ай корр.). «Гитлеровскэ Германиян илан дараха хэрэгтэ Советскэ Союз, Совет Арми шийдхэхи үүргэ дүүргэһэн юм», — гэжэ фашист Германиян илаһан хойшо үнгэрһэн 20 жэлэй ойтой дашрамдуулан, Израилин компартийн генеральна секретарь С. Микунис ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрөлдөхөдөө мэдүүлбэ.

«КПИ болон Израилин бүхы ажалал гитлеровскэ Германиян илаһар 20 жэлэй ойтой дашрамдуулан Советскэ Союзай арадуудта аха дүүгэй амаршалта үнэн зүрхнөө хүргөөд, коммунист байгуулха хэрэгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал сахин хамгаалхын тула саг үргэлжэ гаргадаг оролдолог хүсэлтэдөө бүри эхэ амжалта туйлахысэ хүсэнэ», гэжэ С. Микунис хэлбэ.

И. СТОВБУН.

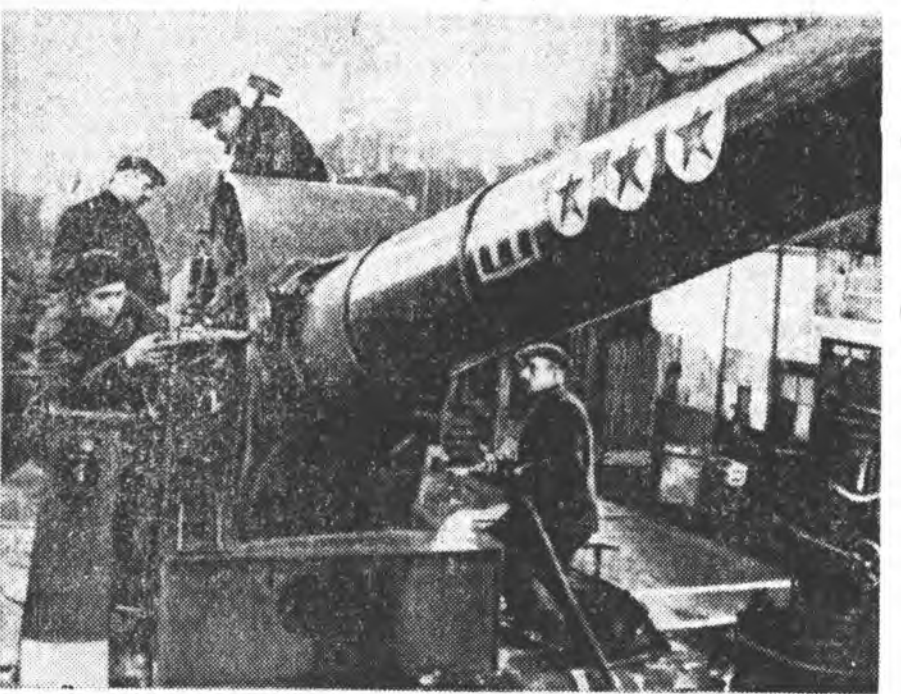
БАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЗАХААМИН. Байхан аймагай централь ажалал Культурингаа орондо сугларжа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабардан хөөрөө шагнаа. Эндэ сугларгалдай дунда Советскэ Союзай Герой, мүнөө Холтосон рунинга инженерээр хүдэлжэ ябаһан Иван Павлович Потехин, хоёр орден, зургаан медалаар үбсүүгээ шэмэглэһэн. Бурядай АССР-эй габьяата багша Нима Занаевич Жалсанов болон бусад бия.

... Газарһаа горнын хонгёо аяан дуудлажа, согтой хууноо пионерүүд аха нүхэдөө амаршалхаар орожо ерэнэ.

— Маанадта шуната дайн хэрэггүй. Бидэнэр залуу үгтэнөө бургажа, намын шэнэ туйлалта, амжалта тээшэ зорюулха ёһотой. Тингээһэ маанадта амгалан тайбан ажабайдал хэрэгтэй, — гэжэ үгэ хэлэһэн Н. З. Жалсанов мэдүүлэб.

С. ТАБДАЕВ.

Эндэшысэ баһал фронт.

ТАСС-ай фото.

МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭР

Илалтынгаа үдэрэ тэмдэглэжэ байхандаа фронт дээрэ ябаһанаа һаян дурлаха дурэн хүрэнэ. Би өөрөө наһажаал болоһонше һаа дайнда хабардансаа бэлэй. Тэндэ хүндөөр шархатаа нэн. Теэд түрэн нотагтаа тэхэржэ, амиды мэндэ ерээд ажаһуужа, ажаллажа байба.

Гэбшье Эсэгэ оронойгоо түлөө аман наһаа үгэнэй хубуугаа, дүрбэн үеһэ хаялаланаа шаналнаб. Тэдэнэр арад зонийгоо ерээдүйн зол жагалэй түлөө унаа. Тунхэн. Д. ЗАНДЕЕВ.

1941 он. Младша лейтенант Лецкий Эхэ ороноо хамгаалхатаа мордобо. Намганин үндэһегүй наһа баража, бишыхан хубууһе хүнүүд аварһан.

Он жэлүүд үнгэржэл байгаа. Кондопожско модо үйлдбэрлгын заводой стожар Георгий Михеевич Лецкий хубуугаа бэдэрэ, хубуунин эсэгээ бэдэрэ.

23 жэл үнгэрһэн хойно эсэгэ хубуун хоёр уулзаба. Мүнөө Гелий Лецкий Таллин городто ажаллана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Петрозаводско городой вокзал дээрэ эсэгэ хубуун хоёр уулзаба. Баруун гарай зураг дээрэ: тэгэндэнэ — Гелий Баруун гарһаа хоёрдохой — эсэгэнь.

ТАСС-ай фото.

ДЕПУТАДАЙ ЗНАЧОК

УРАЛЬСК. (ТАСС-ай корр.). Он жэлүүдэй үнгэрэхэ түмэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай шэнэ шэнэ героинуудай нэрэнүүд элрэнэ. СССР-эй нэгэдэн зарлаһай Верховно Советдай депутат, батальонной комиссар Хали Халиуллиной гарһан баатаршаһа хал мэдээжэ болоо.

Тэрэ Ураалы областин нэмжэ талын дунда оршодог Ак-Оба гэжэ тосхондо түрэнэн юм. ...1942 оной майн 16-ла бэлэй. Дайсанай бомбардировщикууд Петровка, Протопоповскэ тосхонүүдэ бомбодоб. Танкунуд хүрөөтэйгөөр довтолон, урагшаа тегүүлэ нэн. Тингээжэ Гитлеровскэ сэрэгшэд Харьков тээшэ довтолон ороһон байгаа.

Петровка таба дахин гарһаа гартга оробо. Теэд фашистнуудай хүсэн гурба дахин буюу бай-

һан. Дайсад манай полкые хоёр хэлэг болгожо таһа сохин хүрээлдэ байба. Полкын командир подполковник Грачев комиссар таяа хоёр бүлэг боложо, дайсанай хүрээлэлгыс таталан. Протопоповскэ үлэһэн батальонуудта өшохоор гараба. Тингээжэ Хали Халиуллиной өөрчнөөр орондо табихан юм. Торын сэрэгшэд хубуудээрэ үдэрэй турша соо хэдэ дахин дүтын тулалдаалда ороһон байгаа.

Тингээжэ байтарн гурбан үдэр үнгэрөө. Дүрбэдэхэ һүнэ манай комиссар үлэһэн отрядараа эрэхэг зоригтойгөөр довтолго дайсанай хүрээлэлгээ гараад, Протопоповскэ байһан подполковник Грачевой сэрэгшэдтэй ниллэбэ. Тинн тэдэнэр дайсанай хүрээлэлгыс сүмэ сохихо, яшал тужа руу ороно.

Эндэ, тужа соо, коммунист Хали Халиуллиной һуулынхээ дайладалаа...

1942 оной эсэгэ комиссар Халиуллиной һамган Екатерина Алексеевна тобишон мэдээлэ абаба: «Танай үбгэн, Хали Халиуллиной, һураггүйгөөр үгы болоо».

Он жэлүүд үнгэрбэ. Нэгэтэ үгтөөгүүр колхозникууд Алексей Хамин, Николай Сиров түлөө бэлдэхээ тужа худар ошоно. Орбонгооро огло хүрэн унаһан бүүдүн гэгшын нарһанай үлэһэн дорхоно хушэй араг аһанай үлгэдэ харагдажа хөбгө. Газарын бага багаар малтахад, бишыхан тэбэр турматэй үхширһэн бүлэй таһархай гараба. Малтаһар байтарн, СССР-эй Верховно Совет дайсамай хүрээлэлгыс сүмэ сохихо, яшал тужа руу ороно.

ДАЙШАЛХЫ НҮХЭДНИ, ХААНАБТА?

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда СССР-эй аха дүү нүхэдтэйгөө хамта манай Бурад ороной хубууд, басагад дайнай фронтнууд дээрэ гартга бүү бариха, галуурлан фашистнуудые даралсахын тулаа өөһдөнгөө хубитые оруулалсаһан байна.

1943 оной январин ангиһаа хүйтэнэй үедэ Штэтэ городноо дүшөөд офицерүүд фронт ошохоор морлоо һамди. Тэдэнэй дунда арбаад бурад хубууд бид һамди. Баргажанһаа—Василий Тараскин, Бама Шагарон, Яруунаһаа—Базаржан Гончиков, Улаан-Удэһээ—Бадмажапов, түмэр замтай станицһаа—Чутакон, Ивалтаһаа—Убонов, Эхирэд-Булгаһаа—Семенов, Хоринхо—бид болон Солном Будажапов гэгшэд һамди.

Тини мартын өхөөр Стеной фронт хуржэ, сэрэгтэй частинуудта аба хэхээр гараа һамди. Улаан Украинны хоёрдохой фронтин гвардейскэ 81-дхи дивизион стрелково полкдо батальонной парторг хуудөө нэн.

1943 оной августын 23-да Харьков город абалгын дайнда туршынхээ оролсожо, дарин үнэр унхилдага нэн.

23-дхи гвардейскэ полкдо манай нотагтай Мухар-Шабеев Нимаев гэшэ һэн гэбэ (арсудулысэ бэшэнэ дивизионгай блок-

нодыс үгы хэдэндэ халагланам), хэхэсэ холбоһоной взводой командир ябаһан энэ нүхэр тус дивизионгай Сталинградһаа дайладала ерөн байба.

Харьков городноо саашанки дайнда бидэнэр хамта абажа 1943 оной сентябрийн 22-то Кремленуур городноо 60-аад мөдөө өдөө Бардаевск гэжэ деревинин Зүүн үзүүрээр Днепр мурэниие гаталаа һамди.

Арайхан хоёр онгосо оложо, нэгэндэн арба гаран, нүгөөдэнэ 6 хүн нуужа бүхэлэй һүнэнөө хэлэн удаа Днепр мурэниие гаталжа, үүрэй сайжа байхын үеэр Бардаевск деревинин зүүн үзүүрнээ дайсаанда довтолжо ороо һамди.

Арайхан хоёр онгосо оложо, нэгэндэн арба гаран, нүгөөдэнэ 6 хүн нуужа бүхэлэй һүнэнөө хэлэн удаа Днепр мурэниие гаталжа, үүрэй сайжа байхын үеэр Бардаевск деревинин зүүн үзүүрнээ дайсаанда довтолжо ороо һамди.

Улаадахи хэдэн үзүүрүүдэ номууд манандай урдаһаа шэнэ шэнэ хүсэ халажа, авиаци ба танкунудые өлөөрнэ тайбажа байгааг довтолоһше, бираагүй нэн.

Бидэнэр эзэлһэн газараа орхөөгүй, улам саашан алхам, аршамаар үргэхэдэ эхлээ һамди. Шанга энэ тулалдаанда манай нотагтай гвардин лейтенант нүхэр Нимаев дайшалхы пост дээрэ

баатарай үхэлөөр уаһан нүхэрэй алдар соло тэмдгээ мартагдахгүй.

Днепр мурэнай дайсаана даран, намидэ даа 81-дхи гвардейскэ 233-дхи гвардейскэ мандирай политическа долошо нотагтай нүхэр Шабеев туг ябаһан байба.

Би Урда Вуг мурэнаа жа абаха үедөө шатаһан нодар городой госпитальдо хөбө дайнда ороод, Прибалтийскэ фронтон гвардейскэ дивизион батальонной парторг бид.

Эндэ Курляндийн шэдэрэ үлэһэн дайсамай байһаар 1945 оной Илалтын үдэрэ үшэ Прибалтийскэ фронтон оной намар Ивалгын мурэ Р. Бимбаевтай уулзаа бид.

Дайшалхы нүхэднэ Илалтын 20 жэлэй дамжуулан таанараа мөһнэд тухайгаа хэрэгшэ най хүсэн